

נתיבות ישעיה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פרקי אבות תשפ"ב
פרק ה' משנה א'
שנה ד' • גליון ס"ד

תוכן העניינים

בעשרה מאמרות נברא העולם. . . . . ג

אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את
העולם שנברא בעשרה מאמרות. . . . . ג

עשרה דורות מאדם ועד נח. . . . . ז

להודיע כמה ארך אפים לפניו שבכל
הדורות היו מכעיסין אותו עד שבא אברהם
אבינו. . . . . יא

וקבל שכר כולם. . . . . יא

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

חדש!

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

פרקי אבות פרק ה' משנה א'

בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמָה תִּלְמֹד לֹאמֵר,
וְהָלֹא בְּמֵאֵמֶר אֶחָד יִכּוֹל לְהִבְרָאוֹת, אֵלֶּא לְהַפְרֵעַ מִן
הַרְשָׁעִים שְׂמַאֲבִדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשֶׂרָה
מֵאֲמֵרוֹת, וְלִיתֵן שֶׁכֶּר טוֹב לְצַדִּיקִים שְׂמַקְיָמִין אֶת
הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת

- מה הנפקא מינה בכמה מאמרות
נברא העולם.

אלא להפרע מן הרשעים
שמאבדין את העולם
שנברא בעשרה מאמרות, בא
להודיענו רוע הרשעים שמאבדין
במעשיהם העולם, שהוא דבר
גדול, שנברא בעשרה מאמרות, וכי
מדת הדין עתידה ליפרע מהן, -
והיינו שעל ידי ענין זה נעשה כל חטא
חמור הרבה יותר, לפי שהעולם נברא
בעשרה מאמרות. וליתן שכר טוב
לצדיקים שמקיימין את העולם
שנברא בעשרה מאמרות - שלא
נברא העולם אלא לעשות בו הישר
בעיני ה', והעושים כן מקיימין
אותו.

פירוש הדברים כך הוא, הנה
השי"ת ברא את העולם
הזה, ותכלית בריאת העולם היתה
בשביל יצירת האדם, בכדי שיהיה לו

בעשרה מאמרות נברא העולם.
מבאר רבינו יונה:

מבראשית עד ויכולו כתוב תשעה
פעמים ויאמר - שקודם לכל עשה
נאמר ויאמר, ובראשית מאמר הוא,
שנאמר (תהלים לג, ו), בדבר ה' שמים
נעשו, שאי אפשר שנבראו שמים
וארץ אלא במאמר. ומה תלמוד
לומר, והלא במאמר אחד יכול
להבראות. רצונו לומר מה בא
ללמדנו כשאמר כי בעשרה
מאמרות נברא העולם, או פירושו
מה תלמוד לומר שנברא בעשרה
מאמרות.

ביאור דבריו: יש שני ביאורים
בשאלת התנא בריש
משנתנו. פירוש אחד הוא שהתנא
שואל מה הטעם שהשי"ת ברא את
העולם בעשרה מאמרות ולא במאמר
אחד, ועוד פירוש הוא שהתנא שואל
למה נתפרש בתורה מספר המאמרים

והאים הם מביאים לידי אותו תכלית
הבריאה - שהוא קיום התורה
והמצוות ע"י בני ישראל.

אבל באמת אין לנו שום השגה
במה שנברא בעולם ומלואו
ומהו תפקיד כל דבר. אין לנו השגה
לשם מה ברא השי"ת את העולם
באופן שיש בו ימים גדולים עם מים
רבים וכל אשר בהם.

אין לנו השגה לשם מה נבראו,
שהרי גם אלמלא נבראו אותם
הימים הגדולים לא היה זה משנה
מאומה לגבי כלל ישראל, ולא היה
נגרם על ידי כן מיעוט של תורה
ומצוות אצלם.

כמו כן אנו רואים שיש בזמננו ריבוי
של חכמה חיצונית, עד
שהצליחו לעלות עד ללבנה, והרי גם
אם לא היה שייך לעלות ללבנה, לא
היה בזה מיעוט בלימוד התורה
והמצוות,

אמנם החכמה כיצד לעלות עד
ללבנה יש בזה חכמה גדולה
ונפלאה, אבל אין לנו השגה מה חסר
בחכמה זו כדי לקיים תורה ומצוות,
ולשם מה הביא הקב"ה חכמה זו
לעולם. וגם אין לנו השגה במה
שהשי"ת ברא בעולמו ריבוי גדול של
צבא השמים, הכוכבים לאלפי רכבות
ושאר צבא השמים.

מקום היכן לשהות. העולם הזה הוכן
כמקום לאדם, האדם הוא תכלית
הבריאה, אבל כשאין האדם נהג
כראוי, נמצא שכל העולם נברא על
חינם, שהרי לשם מה צריכים לכל
הבריאה אם לא בשביל האדם.

תכלית הבריאה לא היתה בכדי
שייבנו בנינים גדולים
במנהטן, לא לשם כך ברא השי"ת
את עולמו, וכמו כן השי"ת לא ברא
את העולם כדי שיהיה בו קאנטרי'ס
נאים שיהיה להיכן לנסוע ליהנות
שם, וגם לא כדי שיהיה עראפלאנען
טובים לנסוע מהכא להתם ומהתם
להכא.

תכלית בריאת העולם הוא שיהיה
עם שיאמינו בהשי"ת
ויקיימו תורה ומצוות, זהו תכלית כל
העולם. ומה שיש בעולם בנינים
גדולים במנהטן, אף שאין בהם צורך
כדי לקיים תורה ומצוות, שהרי היו
דורות לפנינו שהיו גדולים בתורה
ובמצוות הרבה יותר מאתנו, אף שלא
היה להם בדורם בנינים גדולים האלו
במנהטן, וגם לא היה להם קאנטרי'ס
ולא עראפלאנען, ומוכת מזה
שהדברים האלו אינם מוסיפים
בתכלית הבריאה, שיהיה על ידי זה
העם שיקיימו תורה ומצוות, אין הכי
נמוי, אין לנו השגה בתכלית בריאת
דברים אלו בעולם, ומהו מטרתם

בריאת העולם ותכלית בריאת האדם - לבוא לאמונה בה', ולקיים מצוות ולעסוק בתורה.

בחור שיושב בישיבה ועוסק בתורה, ואינו יודע מה שנעשה בעולם, ואין לו שום ידיעה ממה שנעשה בעולם, ואינו יודע לנהוג בקאר ואין לו ידיעות במה שנעשה בממשלה, וגם אינו יודע כיצד נוסעים למנהטן וכדומה, כשבחור זה יושב בישיבה ולומד בהתמדה, ושוקד להבין דברי התום' והר"ן והרשב"א, בחור זה מקיים את תכלית העולם, ועבורו נברא העולם ועבורו קיים העולם, עבור בני ישראל שמקיימים תורה ומצוות וחיים מתוך אמונה, עבורם ובזכותם העולם עומד.

ואילו אותם הארכיטעקטען והמהנדסים והפיזיקאים הגדולים הבונים ומותרים פרויקטים גדולים, אילו היו כל אנשי העולם נהפכים להיות ארכיטעקטען ומהנדסים ופיזיקאים, היה כל העולם חרב, לפי שאין להשי"ת שום צורך להחיות את העולם עבורם, שכל תכלית בריאת וקיום העולם הוא שיהיו בני ישראל עובדים את ה', מאמינים בה' ומקיימים תורה ומצוות.

משום כן נברא העולם בעשרה מאמרות, שיהיה חשיבות

כשם שאי לנו השגה בתכלית של חלקים גדולים של הבריאה, כמו כן אין לנו השגה במה שיש בנינים גדולים במנהטן, ובוודאי שיש חשבון מן השמים למה בונים בנינים נאים במנהטן, ולמה לא היה צריך לבנינים אלו לפני מאות שנים, וגם אין לנו השגה במה שרק בזמננו ירדה החכמה לעולם כיצד לעלות ללבנה ולא לפני אלפי שנים, כל הדברים הללו אין לנו שום השגה בהם.

אבל זאת יש לנו לדעת, כמו שמלמדנו התנא, שתכלית הבריאה אינה בשביל בנינים גדולים או משום חכמת העולם או שאר הענינים הנמצאים בעולם הזה, תכלית בריאת העולם אינה כדי שיראו את יופי העולם ואת חכמת העולם. וגם אין תכלית בריאת האדם להוציא לאור את חכמת העולם ואת יופי הבריאה, לא לתכלית זו ברא השי"ת את האדם.

זהו אחד מהנסיונות שעומדים בפנינו, חכמת העולם ויופי העולם הרי הם נסיון שלא ידמה האדם לומר שזהו תכלית העולם, שלשם כך נברא להיות חכם גדול בחכמת הארכיטקט או בחכמת הפיזיקא, שיוכל לבנות בנינים גדולים בעולם, זהו הנסיון הגדול של האדם, שלא ישכח מהו התכלית האמיתי של

אבן בשביל האנשים שחיים באופן כזה אין שום צורך בעולם. אלא העולם נברא לתכלית של כל אדם שמקיים תורה ומצוות, וכאשר חסר באדם קיום התורה והמצוות, נמצא שהעולם עומד בעבורו על חניב, וזהו ענין של מחריב העולם, שהעולם עומד עבורו בחינם.

אבל הצדיק, על ידי מעשיו הטובים, נמצא שהעולם עומד בזכותו, ועל ידו נגרם שיהיה 'ישמח ה' במעשיו', שכאשר יש צדיקים בעולם שמקיימים תורה ומצוות, על ידי כן ישמח ה' במעשיו, שיש להשי"ת נחת רוח כמה שברא את העולם הזה, שהוא שמח בבריאת העולם, לפי שהעולם קיים לתכלית שלשמו נברא העולם הזה.

לפי שהעולם נברא בעשרה מאמרות ולא במאמר אחד, על ידי כן יזכה לשכר עד אין קץ, לפי שעל ידי מאמר השי"ת, על ידי שהיו עשרה מאמרות, בזה יש חשיבות גדולה לבריאה. ועל ידי שהוא מקיים את העולם החשוב, יזכה לשכר עד אין קץ.

לבריאת העולם, שעל ידי שהבריאה נעשה בעשרה מאמרות, בזה יש חשיבות לבריאה. וכאשר האדם אינו מקיים תורה ומצוות ואין לו אמונה בה', נמצא שהוא גורם שהבריאה - שהיא דבר כ"כ חשוב - היתה לחינם. **אדם** כזה לוקח דבר חשוב שנברא בעשרה מאמרות וגורם שיהיה לחינם, לפי שעל ידי הנהגתו הוא מראה שמהלך חייו הוא עם המחשבה שתכלית בריאת העולם הוא עבור חכמת העולם ויופי העולם וההנאות שיכול האדם לקבל בעולם הזה.

נמצא שהוא חי מתוך מהלך של שקר בעולם הזה, ולשימתו נברא העולם בחינם, שהרי בשביל כל הדברים הללו לא ברא השי"ת את העולם.

על ידי הנהגתו נמצא שהוא מחריב את העולם, וכשאומרים 'מחריב' - אין הכוונה שהעולם נעשה חרב כפשוטו, אלא שעל ידי הנהגתו הוא מכריז שאין תכלית בקיום העולם, שעל פי מהלך חייו עומד העולם ללא שום צורך, והוא מכחיש את הצורך של בריאת העולם.

פרק ה' משנה ב - ג

עֲשֶׂה דורות מאדם ועד נח, להודיע פמה ארך אפים
לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שהביא
עליהם את מי המבול

עֲשֶׂה דורות מנח ועד אברהם, להודיע פמה ארך
אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד
שכא אברהם אבינו וקבל שבר כלם

מצפה שישובו לפניו בתשובה, והוא מתחנן כביכול שישובו בתשובה, ומשום כן יש מציאות שהרשע מצליח במעשיו, לפי שהוא ארך אפים.

בדרך דוגמא: האדם רואה שבלילה נכשל ודיבר לשון הרע, ובבוקר הוא קם בכריאות הגוף כמו שהיה אתמול, ויש לו לאכול כמו אתמול, ולא חסר לו מאומה, אף שאין האדם דומה לאדם של יום האתמול, שהרי אתמול כשקם משנתו עדיין לא היה לו חטא לשון הרע שהיה לו אתמול, הרי שאתמול היה בדרגת צדיק יותר ממה שהוא היום, והיום כשקם משנתו הרי הוא רשע יותר גדול, ועל פי דין לא היה צריך לקבל את כל הטוב שהיה לו אתמול.

עֲשֶׂה דורות מאדם ועד נח. במשנה זו מפרש התנא כמה דורות היו מאדם ועד נח, ללמוד מזה עד כמה השי"ת הוא ארך אפים ואינו מעניש אל הרשעים, עד שיבוא זמן הפירעון, שהשי"ת המתין עשרה דורות עד המבול, אף שגם הדור הראשון כבר היה ראוי לעונש, לפי שהשי"ת הוא ארך אפים.

במעם הדבר מה שצריכים לדעת שהשי"ת הוא ארך אפים, יש בדבר שתי סיבות גדולות, סיבה אחת הוא, לפי שלפעמים האדם נכשל בחטא, והוא רואה שעל אף שהוא נכשל בחטא יש לו הצלחה בכל עניו, אל ילמד מזה שלא יענש על חטאיו, אלא ידע שהרי זה ממידת השי"ת שהוא ארך אפים, שהשי"ת

בני האדם ממידותיו של הקב"ה וילכו בדרכיו, וכמו שנאמר והלכת בדרכיו, ואחד ממידות הבורא הוא ארך אפים, והתנא בא להשמיענו עד כמה השי"ת הוא ארך אפים.

הנה בני אדם רגילים כשמכעיסים אותם, מי שאינו בעל מידות, תיכף כשהוא שומע שאחד מבקש לפגוע בו, הרי הוא משיב לו מיד על מעשיו, ומי שהוא בעל מידות, הרי הוא ממתין כחצי שעה או שעה עד שהוא משיב את מחרפו דבר, ומי שהוא בעל מידות יותר גדול, הרי הוא ממתין יום או שבוע.

אבל כשאחד פוגע באדם ויורד לחייו פעם בשבוע או פעם ביום, כדי שיהיה לאדם הכח שלא לענות לו ולא להשיב לו מאומה, לזה צריכים כוחות של מלאך, והתנא משמיענו מידתו של השי"ת, שבמשך עשרה דורות 'היו מכעיסין ובאין', שלא עבר יום שלא הכעיסו את השי"ת, ואעפ"כ המתין הקב"ה עשרה דורות.

העשרה דורות היו דורות ארוכים, שהשי"ת המתין למעלה מאלף שנה עד שהעניש את דור המבול, שכן המבול היה לאחר הסתלקותו של מתושלח, ומתושלח האריך ימים קרוב לאלף שנה, והוא לא נולד ביום בריאתו של אדם

כאשר האדם הזה רואה שאינו נענש מיד, יתכן שיבוא לדי מחשבה שאין שום חילוק אם דיבר לשון הרע או לא, שהכל אחד, שאתמול לא דיבר לשון הרע והיום דיבר לשון הרע, ואינו רואה שיש איזה ענין שהיום הוא מתקשה בו מה שלא היה לו אתמול, ועל ידי מחשבה זו יתיאש משמירת התורה והמצוות.

בנגד מחשבה זו משמיענו התנא שנדע שיש להשי"ת מידת ארך אפים, שהשי"ת אינו מעניש את האדם מיד, וגם לאחר החטא יש לו הצלחה כמו אתמול ואינו מעניש מיד את האדם, לפי שהשי"ת מצפה לתשובת האדם, ולכן אל יתרפה האדם משמירת תורה ומצוות בראותו הצלחת הרשע לכל הפחות כמו הצדיק ואולי יותר מהצדיק, וידע שבאמת הרשע ענוש יענש על כל מעשיו, ומה שעכשיו עדיין אינו נענש הרי זה משום שהשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יש בו מידת ארך אפים, ומידה זו היא מי"ג מידותיו של השי"ת.

אבל אם חלילה אין שבים בתשובה, השי"ת גובה את שלו, אם בעולם הזה או בעולם הבא. **עוד** מעם יש במה שהשי"ת משמיענו שהשי"ת הוא ארך אפים, לפי שרצון הבורא הוא שילמדו

לבריאה האפשרות להתחיל מחדש, שנבנה העולם מחדש לאחר המבול על ידי בניו של נח.

אבל אז שוב היה הענין של 'מכעיסין ובאיין', שלא הטיבו דרכיהם יותר ממה שהיה בדורות הראשונים, ולזה צריכים מידה יותר גדולה של ארך אפים, שכן העולם היה אז במצבה שכבר למדו את בני העולם שעל ידי החטא בא חורבן בעולם, שיוורד מבול, ואם כן יש ללמוד מזה לימוד כיצד להשמר מהחטא, אבל בכל הדורות מנח ועד אברהם לא למדו מאומה מכל מה שהיה, ואעפ"כ האריך השי"ת אפו והמתין עשרה דורות כאילו לא היה שום השתנות.

מזה יש ללמוד לימוד כיצד ללכת בדרכי הבורא, שהנהגה אנו רגילים שגם כשהאדם מאריך אפו ואינו משיב מאומה, אבל כשבא זמן הפירעון, לאחר מכן נותנים לשני עוד הזדמנות, אבל אם אין החוטא כנגד האדם מנצל את ההזדמנות, אין ממתנים זמן רב עד לעונש השני, לפי שקודם שהענישו את החוטא יכול החוטא לחשוב שמה שאומרים שיענישוהו הרי זה לאו דוקא, אבל לאחר שמראים לו שאכן מקיימים מה שעשו, כשהוא שב לסורו אין

הראשון, אלא מאות שנים לאחריו, והמבול היה אלף ותרנ"ו שנה לאחר בריאת העולם, ובכל השנים הללו האריך השי"ת אפו ולא הענישם.

מזה יש לנו ללמוד באיזה אופן ללכת בדרכי ה', שהרי כל ימי חיינו אינו אפילו מאה שנה, הרי שאין שייך אצלנו כלל ללכת בדרכי ה' להאריך אף אלף שנה, ומי שמבקש לקיים והלכת בדרכיו, יש לו להאריך אף כנגד הפוגע בו במשך כל ימי חייו, שלא יכעם במשך כל ימי חייו, ובוה יקיים והלכת בדרכיו.

מה שהתנא משמיענו ענין זה גם במשנה ג', להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאיין, במשנה זו משמיענו התנא עוד ענין, עד שבא אברהם אבינו וקבל שכר כולם. וענין זה לא נאמר לענין נח, אבל עיין יש להבין מה שהתנא שב וחוזר מידתו של הקב"ה שהוא ארך אפים.

ביאור הדבר בזה הוא, הנה כשהשי"ת האריך אפו מאדם ועד נח, האריך אפו למעלה מאלף שנה, אבל אז החריב השי"ת את העולם על ידי המבול, ואז התחיל הבריאה מחדש, שהשי"ת נתן

וכך יעבור עליו כל היום, ואם היה רק מידת ארך אפים היה בטל כל קיום התורה והמצוות.

משום כן צריכים למידת הדין, אלא שמידת הדין משולב יחד עם מידת ארך אפים.

רבינו יונה מבאר במשנה ב' מה שהתנא משמיענו מידתו של השי"ת שהוא ארך אפים כביאור אחר: עשרה דורות מאדם ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שבכל הדורות היו מכעיסין אותו עד שהביא עליהם את מי המבול. בא ללמדנו, כי כאשר אתה רואה בדורות שבין אדם הראשון לנח, שכולם הכעיסוהו במעשי ידיהם לדע להם, והאריך אפו כל אותם הדורות, ולסוף הביא עליהם את מי המבול, כי לא לעולם מאריך אפו. כן תחשוב בגלותינו, לבל תאמר, כמה ימים ושנים כי השיב חמתו מעל מלכות הרשעה ואנחנו בגלות, לעולם יאריך להם אפו כי ארך אפים הוא, וידוע תדע כי בסוף ישלם להם כפעלם וכמעשה ידיהם וינאלנו ויושיענו כי ארך אפים גדול הוא, - כשם שהאריך

ממתנים לו זמן רב כל כך, לפי שלמד שהנהגה הוא ברווקא.

אבל מידתו של השי"ת הוא, שאף שבני העולם לאחר דור המבול שכבר למדו שהשי"ת נפרע על החטא, והיו מכעיסין ובאין, אעפ"כ נשא השי"ת והאריך אפו באותה מידה ללא שינוי.

ומה שהשי"ת לבסוף גובה את החטא, שיש מידה למידת ארך אפים, לפי שצריכים גם למידת הדין בעולם, אבל אם לא יהיה מידת הדין בעולם ויהיה רק מידת ארך אפים, יגרום הדבר שלא יקיימו כלל תורה ומצוות, כי כיצד יתעורר האדם לקיים תורה ומצוות, שהרי לקיים תורה ומצוות הוא על ידי עמל גדול, והוא בא לאדם מתוך יגיעה, ואיזה דבר יביאהו לידי כך שיקיים האדם תורה ומצוות, שבבוקר יבקש האדם להאריך בשינה, ולא ישכים להתפלל שחרית, ואז יצטרך למהר באכילתו קודם שהוא יוצא להביא טרף לביתו, והרי יש בידו לישון עוד שעה ואז לקום בנחת ולגשת מיד לשולחן לאכול מאכלו בנחת, ואם לא ישאר לו זמן לברך ברכת המזון, מה בכך,

כך למלא החסרונות. שאף שנח היה איש צדיק, אבל הוא לא מילא את חסרונות דורו, ולכן לא הגן על בני דורו.

וקבל שכר כולם. ואע"פ שכל אדם יש לו חלק בגן עדן וחלק בגיהנם, אם יזכה ישול חלקו בגן עדן ואם יתחייב בדינו ימלנו בגיהנם, מבואר בדברי רבינו יונה, שתיכף כשנולד האדם יש לו מוכן מקום בגן עדן ומקום בגיהנם, ולפי מעשיו יקבל או מקומו בגן עדן או מקומו בגיהנם, ואברהם אבינו זכה לקבל כל חלקיהם בגן עדן של כל בני העולם, ומעם הדבר הוא, אבל מאחר שכולם נצטוו לעשות טובה וזה אינו עושה, וחבירו מקיים צווי וצווי עצמו, מרת הדין נותנת שיטול חלקו וחלק חבירו בגן עדן, ועל זה נטל אברהם אבינו שכר כולם. וזהו שנאמר (תהלים קיט, קכו), עת לעשות לה' הפרו תורתך, אם ראית דור שמתרשל מן התורה עסוק בה (ברכות סג).

ויש עוד מעם במה שנמל שכר כולם, כי לפי רעת בני העולם, כך גדל נסיונו של הצדיק, שבזמן שכל בני הישיבה מכלים את זמנם לריק, יושב לו בחור בבית המדרש ולומד, בזמן זה הנסיון שלא ללמוד הוא

אפו עשרה דורות מאדם ועד נח, למעלה מאלף שנה. אך באחרית הימים פוקד עונות ראשונים ומהר יקדמונו רחמיו כי דלינו מאד.

ובמשנה ג' מכאר רבינו יונה: עשרה דורות מנח ועד אברהם. ואמרו רז"ל (עי' מדרש הגדול לפ' נח ט, כח) כשמת נח היה אברהם אבינו בן נ"ח שנים, - ואם כן יש להבין מה הכוונה עשרה דורות מנח ועד אברהם, מאחר שנח ואברהם היו באותו הדור כמשך נ"ח שנה, ומכאר רבינו יונה, כשתמנה התולדות תמצא עשרה דורות ביניהם, כי אע"פ שנה האריך ימים, עשרה דורות הם נחשבים.

להודיע כמה ארך אפים לפניו שבכל הדורות היו מכעיסין אותו עד שבא אברהם אבינו. מכאר רבינו יונה, ולא אמר בכאן עד שנפרע מהן כמו שהזכיר בדור המבול, כי אברהם אבינו מילא כל החסרונות, ועשה טובות כנגד כל רעתם, ועל ידי כן הצילם מן הפורענות, שאברהם אבינו השקיע כוחות מרובים בעבודת ה', יותר ממה שאדם רגיל משקיע, ועל ידי כן תיקן כל מעשיהם הרעים והצילם על ידי כן, אך נח לא היה יכול להצילם, כי לא היה צדיק כל

הרבה יותר, ומשום כן כשלומד נוטל שכר כנגד כולם, לפי שמעשה זה חשוב הרבה יותר, מחמת מעשה האחרים שמקשים עליו את עבודת השי"ת.

רבינו יונה מבאר שאברהם אבינו קיבל בפועל חלק יותר גדול בגן עדן, שקיבל את חלקם, לפי שאברהם אבינו עבד עבודתו גם כנגד חלקם.

זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלפאן 9 EXT 2290-854-718-1.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו